

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ

**про результати відвідування
Вараського міського суду Рівненської області
23.05.2025**

м. Рівне, 2025 рік

I. ВСТУП

На виконання функцій національного превентивного механізму (далі – НПМ) відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання, на підставі статей 13, 19¹, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», 23.05.2025 групою НПМ здійснено відвідування Вараського міського суду Рівненської області (далі – суд, Вараський міський суд).

Відвідування здійснювали наступні члени групи НПМ:

Українець Тетяна Володимирівна, головний спеціаліст Відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (керівник групи НПМ);

Черняк Артем Сергійович, головний спеціаліст Відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Пилипчук Микола Володимирович, головний спеціаліст Відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Слободенюк Інна Валентинівна, представник громадської організації.

З відома, за участі та у присутності:

Незнамова Ірина Миколаївна – голова суду.

Загальна інформація.

Суд розташований за адресою: м-н. Будівельників, 3, м. Вараш, Вараський район, Рівненська область, 34400.

Суд розміщується на першому поверсі дев'ятиповерхової будівлі, в якій облаштовано центральний вхід до приміщення суду (фото 1, 2).

Відповідно до статті 22 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» Вараський міський суд є судом першої інстанції та здійснює правосуддя у порядку, встановленому процесуальним кодексом.

Штатна чисельність працівників становить 30 осіб. Згідно зі штатним розписом кількість штатних посад суддів – 7, здійснює правосуддя – 4 суддів.

На центральному вході розміщено інформаційну вивіску з найменуванням судового органу.

У приміщенні суду встановлено інформаційні стенди, на яких розміщено актуальну інформацію, зокрема номери телефонів гарячих ліній для надання безоплатної правової допомоги, а також контактні дані для звернень до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (фото 3).

Забезпечення охорони громадського порядку та безпеки в суді здійснює Служба судової охорони в Рівненській області. У вестибюлі суду розміщується пост співробітників Служби охорони, які здійснюють пропускний режим,

реєстрацію відвідувачів, контроль за дотриманням громадського порядку, а також забезпечують безпеку учасників судових засідань.

На вказаному пункті пропуску наявна аптечка для надання першої домедичної допомоги, яка укомплектована необхідними медичними засобами та препаратами, що мають актуальні терміни придатності (фото 4).

Під час відвідування встановлено, що працівники суду пройшли тренінги по наданню домедичної допомоги та отримали відповідні сертифікати (фото 5, 6).

У будівлі суду функціонує два зали для проведення судових засідань. Один із них призначено для розгляду кримінальних справ і обладнано загородженням із спеціального захисного скла для розміщення підсудних (засуджених). Цей зал облаштований технічним обладнанням необхідним для проведення судових засідань, у тому числі в режимі відеоконференцій, а також системою відеоспостереження (фото 7, 8).

Конвоювання підсудних (засуджених) здійснює рота конвойної служби Головного управління Національної поліції України в Рівненській області.

Упродовж минулого та поточного років скарг від підсудних (засуджених) до суду не надходило.

Попереднє відвідування суду групою НПМ не здійснювалося.

II. Факти, виявлені під час відвідування

Порушення права на захист від катування та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання (стаття 5 Загальної декларації прав людини, стаття 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, стаття 28 Конституції України).

1. У порушення вимог пункту 6.5.2 Державних будівельних норм В.2.2-26:2010 «Будинки і споруди. Суди», затверджені наказом Міністерства регіонального розвитку та будівництва України від 17.05.2010 № 175 (далі – ДБН В.2.2-26:2010), у суді відсутні камери для підсудних (засуджених), приміщення конвою і санітарні вузли.

Арештовані та затримані особи, які перебувають під вартою і примусово доставлені до суду змушені очікувати на розгляд судових справ у спеціалізованих «автозаках» або в інший непередбачений законодавством спосіб.

Тривале очікування судового розгляду в спеціальному транспортному засобі без доступу до санітарних умов, питної води та належної вентиляції суперечить положенням Європейської конвенції з прав людини та практиці Європейського суду з прав людини.

Утримання громадян у таких умовах є формою жорстокого поводження, що принижує людську честь та гідність. Вказані особи можуть зазнавати фізичних та моральних страждань упродовж значного періоду часу.

Незабезпечення належних умов перебування зазначених категорій громадян на території суду порушує їхні права на гідні умови тримання, людське і гуманне ставлення, обмежуються також інші права і свободи гарантовані відповідними стандартами за нормами міжнародного права, а також Національним законодавством України.

Порушення права осіб на рівний доступ до правосуддя (статті 21 Конституції України, статті 9, 13 Конвенції про права осіб з інвалідністю).

Відповідно до вимог державних будівельних норм «Інклюзивність будівель та споруд. Основні положення», затверджених наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 30.11.2018 № 327 (далі – ДБН В.2.2-40:2018 «Інклюзивність»), доступність для маломобільних груп населення повинна забезпечуватися фізичною можливістю та зручністю потрапляння до будівлі та пересування нею. Разом із тим, встановлено низку порушень вимог ДБН В.2.2-40:2018 «Інклюзивність», що у свою чергу впливає на порушення прав і свобод громадян вказаної категорії.

2. Виявлено порушення пункту 5.3.1 ДБН В.2.2-40:2018 «Інклюзивність», умовно-пристосований пандус при вході до будівлі суду не пристосований для використання особами, які пересуваються за допомогою крісел колісних, у зв'язку з порушенням нормативних параметрів конструкції (фото 9, 10).

3. У порушення пункту 11.6 ДБН В.2.2-40:2018 «Інклюзивність», санітарно-гігієнічні приміщення, розміщені в будівлі суду, не пристосовані для користування особами з інвалідністю та іншими маломобільними групами населення (фото 11).

4. Окрім цього, у порушення вимог пункту 6.1.16 ДБН В.2.2-26:2010, на шляху пересування основних потоків відвідувачів встановлено наявність порогів, що може створювати незручності для самостійного пересування осіб, які пересуваються за допомогою крісла колісного (фото 12).

5. У порушення пункту 7.2.20 ДБН В.2.2-26:2010, початок сходів не позначений тактильними (рифленими) та контрастно забарвленими попереджувальними смугами, що розташовуються перпендикулярно до напрямку руху перед сходами (фото 9, 10).

Таким чином особи з інвалідністю позбавленні інклюзивності, зокрема: можливості вільного доступу до приміщень суду, задовільняти природні санітарно-гігієнічні потреби тощо, що свідчить про порушення їх прав на рівноправ'я з іншими громадянами, доступ до правосуддя і справедливий суд, свободи пересування.

Порушення права на професійну правничу допомогу (стаття 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, стаття 59 Конституції України).

6. У порушення статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, пункту 23.4 Європейських пенітенціарних правил, статті 59 Конституції України, пункту 6.5.2 ДБН В.2.2-26:2010, у приміщенні суду відсутня кімната для спілкування адвокатів з підсудними (засудженими), що унеможливлює повноцінну реалізацію їх права на захист та справедливий суд, а також перешкоджає здійсненню адвокатських обов'язків на основі принципів конфіденційності і незалежності, а також забезпеченню ефективного захисту прав і свобод підсудних відповідно до положень Кримінального процесуального кодексу України та Закону України «Про адвокатуру».

Окрім цього, зазначене порушення може стати причиною чергових звернень до Європейського суду з прав людини (далі – ЄСПЛ) і подальшої виплати Україною значних сум коштів в якості компенсації.

У справі «Фірстов проти Росії» (скарга № 67312/12) ЄСПЛ констатував, що хоч підсудний і міг спілкуватися зі своїм захисником через загородження у залі суду, у тому числі під час перерв, які оголошувалися для цієї мети суддею за клопотанням заявника, не було доведено, що такі консультації носять конфіденційний характер у зв'язку з присутністю конвою у межах досяжності слуху.

Таким чином, ЄСПЛ засвідчив порушення статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

Отже, проведення зустрічі адвоката із утримуваними особами у приватному порядку є необхідним для їх захисту від неналежного поведіння.

Порушення прав на життя, особисту безпеку і недоторканість (стаття 3 Загальної декларації прав людини, стаття 2 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, стаття 3, 27, 29 Конституції України).

7. У порушення вказаних норм та вимог пункту 5.11 ДБН В.2.2-26:2010 та пункту 14 Інструкції з організації конвоювання та тримання в судах підсудних (засуджених) за вимогою судів, затвердженого спільним наказом Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства юстиції України, Верховного Суду України, Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, Державної судової адміністрації України, Генеральної прокуратури України від 26.05.2015 № 613/785/5/30/29/67/68 (далі – Інструкція) в суді не обладнано бокс для заїзду спеціального автотранспорту варті та посадки (висадки) обвинувачених (підсудних), засуджених або огороженої стоянки для спеціального автотранспорту варті.

Таким чином, порушується принцип ізоляваності конвоювання, в результаті чого, такі обставини можуть призвести до виникнення надзвичайних подій, які становлять загрозу для громадян.

8. Крім того встановлено факт порушення вимог пункту 7.1.9 ДБН В.2.2-26:2010 та пункту 13 Інструкції, а саме: в приміщенні суду маршрут конвоювання підсудних до залів судових засідань для розгляду кримінальних справ не ізолюваний, у зв'язку з чим, обвинувачені, підсудні (засуджені) конвоюються доступним для третіх осіб маршрутом (коридорами, сходами тощо), що може призвести до створення конфліктних ситуацій, вчинення насильницьких та інших протиправних дій, які загрожують безпеці громадян. Це свідчить про наявність причин і умов, які сприяють порушенню прав осіб, що перебувають у приміщенні суду, на особисту безпеку, а за певних умов і права на життя. (фото 13, 14).

9. У порушення вимог Кодексу цивільного захисту України, у суді відсутнє найпростіше укриття, яке має забезпечувати можливість безпечного перебування населення від впливу небезпечних факторів, що виникають внаслідок надзвичайних ситуацій, воєнних дій або терористичних актів.

Вказана обставина свідчить про наявність загрози життю громадян, які перебувають у приміщенні суду, у разі повітряної тривоги (особливо під час воєнного стану) або виникнення інших надзвичайних ситуацій.

10. Всупереч вимог наказу Міністерства внутрішніх справ України від 15.01.2018 № 25 «Про затвердження Правил експлуатації та типових норм належності вогнегасників» та ДСТУ 4297:2004 «Пожежна техніка. Технічне обслуговування вогнегасників. Загальні технічні вимоги» у суді наявні вогнегасники технічне обслуговування яких не проведено (фото 15, 16).

Таким чином, у разі пожежної небезпеки унеможлиблюється ефективне користування засобами пожежогасіння, що створює загрозу для життя і здоров'я громадян, які перебувають у приміщенні суду.

III. Рекомендації

Територіальному управлінню Державної судової адміністрації України в Рівненській області в межах компетенції, згідно частини 7 статті 154 ЗУ «Про судоустрій і статус суддів»:

Вжити дієвих заходів, спрямованих на усунення та запобігання вищевказаних порушень прав і свобод людини, а також причин і умов що їм сприяють.

Вараському міському суду Рівненської області:

1. Опрацювати питання щодо забезпечення у суді необхідної кількості камер для підсудних (засуджених) – 3 камери, площею не менше 4 м², виходячи з розрахунку три камери на один зал судових засідань для розгляду кримінальних справ;

2. Опрацювати питання щодо облаштування у суді приміщення для конвою та спеціальний санвузол для підсудних (засуджених);

3. Створити для маломобільних груп населення відповідні умови для вільного доступу до приміщень суду та можливості їх перебування у людських умовах інклюзивності;

4. Облаштувати у суді кімнату для роботи адвоката з підсудними (засудженими) за встановленими стандартами;

5. Розглянути питання щодо облаштування у суді ізольованого маршруту конвоювання обвинувачених (підсудних), засуджених осіб від камери до зали судових засідань;

6. Забезпечити обладнання боксу для заїзду спеціального автотранспорту варту та посадки (висадки) обвинувачених (підсудних), засуджених або (при неможливості обладнання боксу) огороженої стоянки для спеціального автотранспорту варту;

7. Ужити заходів щодо облаштування найпростішого укриття для осіб, що перебувають у приміщенні суду, на випадок повітряної тривоги та інших надзвичайних подій.

8. Здійснити своєчасний технічний огляд та обслуговування вогнегасників, ужити інших заходів спрямованих на забезпечення дотримання правил пожежної безпеки в суді.

Додаток: фототаблиця на 4 арк.

Керівник групи НПМ

**Головний спеціаліст Відділу
сприяння роботі регіональних
представництв Секретаріату
Уповноваженого Верховної
Ради України з прав людини**

М. Усєна

Тетяна УКРАЇНЕЦЬ

ФОТОТАБЛИЦЯ ДО ЗВІТУ

Фото 1

Фото 2

Фото 3

Фото 4

Фото 5

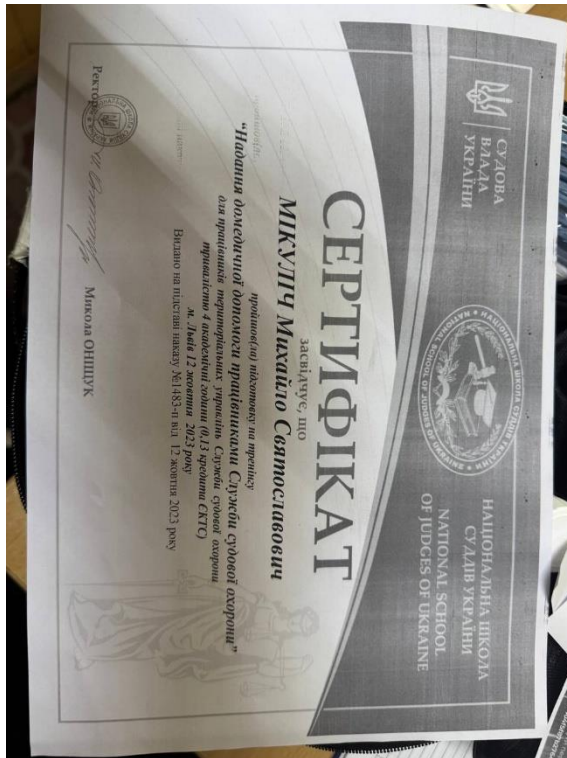

Фото 6

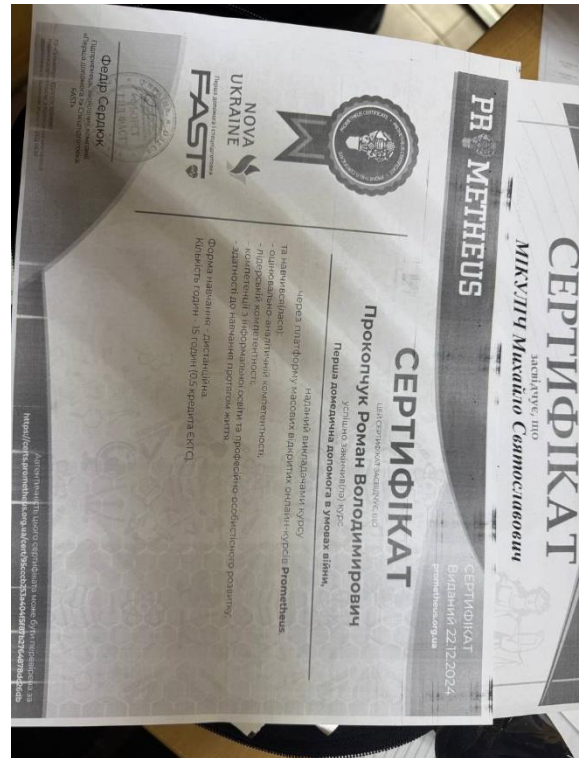
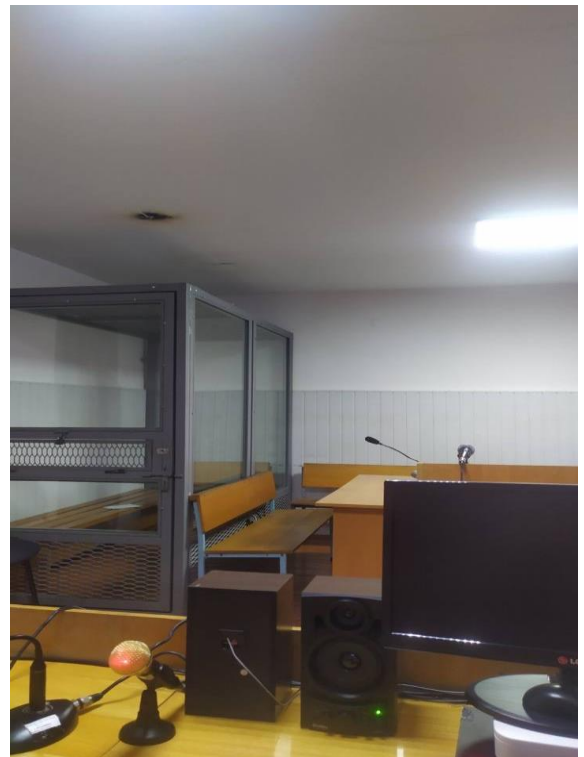

Фото 7

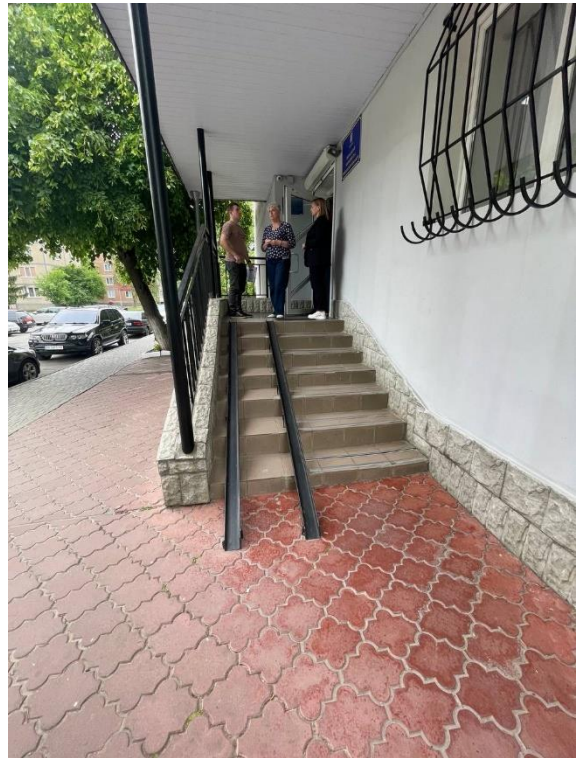
Фото 8

Φοτο 9

Φοτο 10

Φοτο 11

Φοτο 12

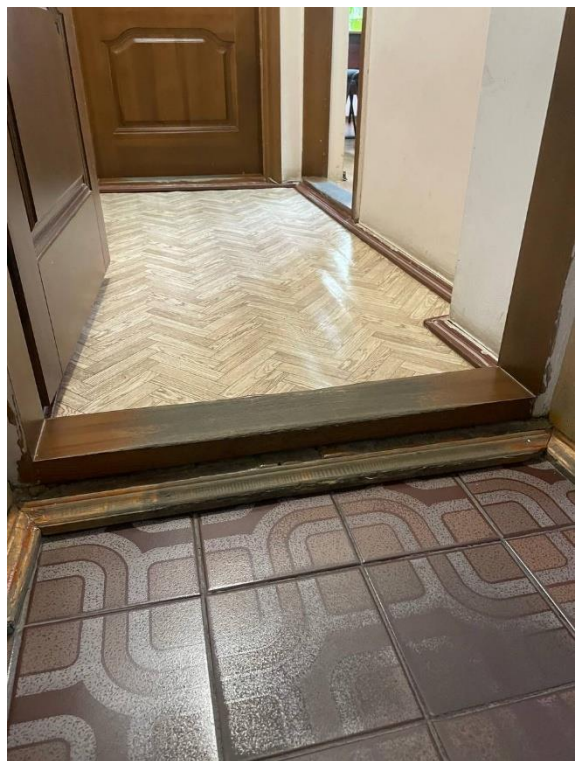

Фото 13

Фото 14

Фото 15

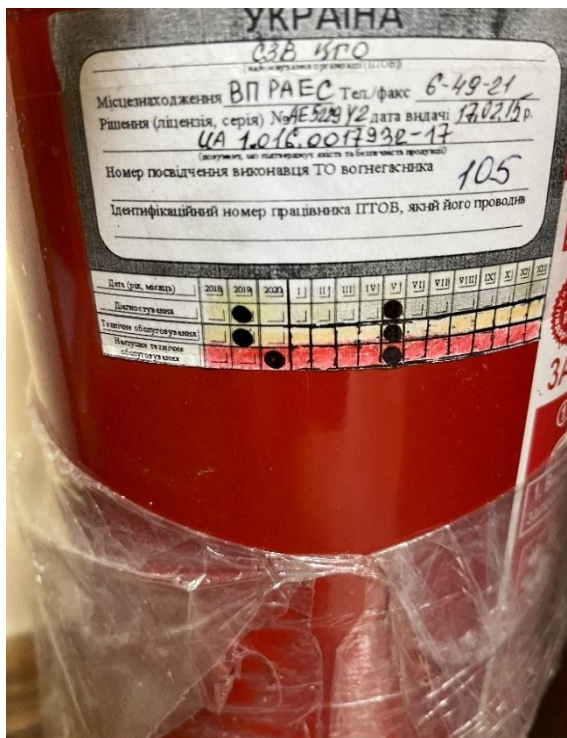

Фото 16

Головний спеціаліст Відділу
сприяння роботі регіональних
представництв Секретаріату
Уповноваженого Верховної
Ради України з прав людини

М. Усєв -

Тетяна УКРАЇНЕЦЬ